

Vállalkozási mérlegképes könyvelő

ELLENŐRZÉS

tantárgy

8. téma

(Államhatalmi,
államigazgatási ellenőrzés)

Az államhatalmi, népképviselői és az igazságszolgáltatási szervek ellenőrző tevékenysége

1. **Országgyűlés (OGY):** a legfelsőbb államhatalmi és népképviselői szerv (elnöke: **Kövér László**)
 - ✓ ellenőrzési jogkörét az alkotmány (alaptörvény), a törvények és a házaszabály tartalmazzák,
 - ✓ ellenőrzési hatásköre korlátlan,
 - ✓ törvényességi, szabályszerűségi, célszerűségi és hatékonysági vizsgálatokat végez vagy végeztet,

2

- ✓ ellenőrzési jogkörét ülésein állandó és ideiglenes bizottságokban valamint az általa megválasztott illetve létrehozott intézmények, szervek, személyek útján gyakorolja,
- ✓ tagjai a képviselők, akik jogosultak az Országgyűlésben felszólalni, kérdéseket feltenni és azokra választ kapni,
- ✓ az ombudsmanok (országgyűlési biztosok) egyes szakmai területek (oktatási, adatvédelmi, etnikai, környezetvédelmi) felelősei,
- ✓ az országgyűlés által létrehozott és a törvény által működő intézmények vezetőinek beszámolósi kötelezettségük van az OGY felé (beszámoltatás).

3

2. **Köztársasági elnök:** a legfőbb közjogi méltóság - államfő (**Áder János**)
 - ✓ örökdió az államszervezet demokratikus működése felett,
 - ✓ részt vehet és felszólalhat az Országgyűlésen és annak bizottságai által tartott üléseken,
 - ✓ javaslatot tehet az OGY-nek intézkedés megtételére, dönt minden olyan ügyben, amelyet az alkotmány és a törvények a hatáskörébe utalnak,
 - ✓ aláírja a törvényeket, előzetes normakontrollra utalhatja aláírás előtt (az Alkotmánybírósághoz) visszaküldheti megfontolásra az OGY-nek.

4

3. **Alkotmánybíróság:** az alkotmányosság legfőbb őre; az államhatalmi ellenőrzés saját szerve; független bírói szervezet; tagjait az OGY 9 évre választja 2/3-os többséggel (elnöke: **Sulyok Tamás**)
Feladatai:
 - ✓ jogszabálytervezetek előzetes vizsgálata,
 - ✓ a már elfogadott törvények alkotmányellenességének vizsgálata,
 - ✓ a hazai és nemzetközi jogszabályok harmonizációjának vizsgálata,
 - ✓ az alkotmányos jogok megsértése miatti panaszok elbírálása,
 - ✓ Alkotmány értelmezése, alkotmányellenesség megszüntetése, állásfoglalások kiadása.

5

4. **Kúria (2012-ig: Legfelsőbb Bíróság):** legmagasabb szintű bíróság; a bírák függetlenek (csak a törvényeknek vannak alárendelve), nem lehetnek a pártok tagjai, politikai tevékenységet nem végezhetnek (elnöke: **Darák Péter**)
Feladatai:
 - ✓ elvi irányítást gyakorol valamennyi bíróság bíráinak a működése és ítélkezése felett,
 - ✓ az elvi irányítás keretében felhasználja az ítélkezési tapasztalatokat és gyakorlatot → biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységességét,
 - ✓ hasznosítja az adatszolgáltatási és a tudományos kutatási eredményeket.

6

4. Legfőbb ügyész, ügyészségek: a legfőbb ügyészt 6 évre választja az Országgyűlés (**Polt Péter**)

A legfőbb ügyész feladatai:

- ✓ ügyészek kinevezése,
- ✓ ügyési szervezet irányítása,
- ✓ nyomozás végzése,
- ✓ törvényességi felügyelet,
- ✓ vádképviselés,
- ✓ irányelvek, elvi döntések kiadása.

Az ügyészségek feladatai:

- ✓ törvényességi felügyelet,
- ✓ állampolgári jogok védelme,
- ✓ alkotmányos rend biztosítása.

7

A törvényességi felügyelet kiterjed: a kormánytól alacsonyabb szintű államigazgatási hatóságokra, a bíróságon kívüli jogvitát intéző szervekre, a gazdálkodó és egyéb szervekre.

5. Cégbíróság: a cégek törvényességi felügyeleti ellenőrzését végzi.

Ellenőrzi:

- ✓ a társasági szerződések jogszabályi megfelelőségét,
- ✓ a szervezetek működésére vonatkozó belső szabályzatok, alapító okiratnak való megfelelőségét,
- ✓ a gazdasági társaságok (GT) határozatainak jogszerűségét.

8

A törvényességi felügyelete keretében az alábbi szankciókat alkalmazhatja:

- ✓ írásbeli figyelmeztetés a GT-nak,
- ✓ pénzbírással sújthatja a céget,
- ✓ felfüggesztheti a cég működését,
- ✓ eltilthatja a céget a működéstől,
- ✓ végelszámolást rendelhet el,
- ✓ törölheti a céget a nyilvántartásból.

9

A kormány ellenőrzési feladatai

1. Kormány: az államigazgatási ellenőrzés legfőbb szerve; a miniszterelnök áll az élén (az államfő javaslatára az OGY egyszerű többséggel választja – **Orbán Viktor**); a Kormány tagjait (minisztereket) a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki; köteles az OGY-nek beszámolni; rendeleteket bocsájt ki, határozatokat, irányelveket hagy jóvá; ellenőrzése a beszámoltatási és információs rendszerre épül. Ellenőrzési feladatai:

- ✓ az alkotmányos rend védelme,
- ✓ a törvények betartásának biztosítása,
- ✓ az állampolgári jogok védelme, biztosítása,
- ✓ a minisztériumok irányítása és ellenőrzése.

10

2. Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI): a Kormány önálló belsőellenőrzést végző szerve; elnök irányítja.

A hivatal ellenőrzései kiterjednek:

- ✓ a központi költségvetés alapjainak működésére,
- ✓ a Magyar Államkincstár (MÁK) egységes pénzforgalmára,
- ✓ a központi költségvetésből finanszírozott kormányzati kiadásokra és támogatásokra,
- ✓ a vállalkozások részére nyújtott támogatások ellenőrzésére,
- ✓ A nemzetközi segélyek és támogatások felhasználásának ellenőrzése.

11

- ✓ Az államháztartás gazdálkodásának az ellenőrzésére,
- ✓ Az állami kezesség beváltásának jogosságára,
- ✓ A központi és EU-s pályázatok jogszerű lebonyolítására és elszámolására,
- ✓ Az állami hitelek elszámolására,
- ✓ A nemzetközi és hazai ellenőrzések koordinációjára és együttműködésre.

12

Az államháztartási belső pénzügyi ellenőrzés

1. Állami Számvevőszék (ÁSZ): az OGY-nek alárendelt) pénzügyi gazdasági ellenőrző szerve (elnöke: Domokos László)

Az ÁSZ ellenőrzi:

- ✓ az államháztartás gazdálkodását
 - az állami (központi) költségvetést,
 - a költségvetés hitelfelvételeit, felhasználását és törlesztését,
 - A zárszámadást,
 - az Államháztartás alrendszerének működését,
 - az adóhatóságok adóztatását
 - TB alapok működését
 - kormányprogramokat

13

- ✓ az állami vagyon, köztulajdon védelme érdekében történő ellenőrzése
- ✓ az állami számviteli rend betartását

Szervezete: elnök és helyettesei irányítják, akiket 12 évre választ az OGY. Munkatársai: számvevők és ügyintézők. Alkalmazási feltétele: pártatlanság.

Ellenőrzési módszere: az ÁSZ ellenőrzési kézikönyve részletezi, amelynek alapja az INTOSAI (a legfőbb ellenőrző intézmények nemzetközi szakmai szervezete) ellenőrzési standard.

Az ellenőrzés formája lehet:

- szabályszerűségi
 - teljesítmény
 - átfogó
- } ellenőrzés

14

Az ÁSZ-nak **egyedi jogosítványai vannak**, pl. kármegelőzés céljából a munkabérek kivételével:

- ✓ zárolhatja az anyagi és pénzeszközöket, ha rendellenes vagy pazarló felhasználást állapít meg,
- ✓ felfüggesztheti az állami költségvetésből megvalósuló beruházást, ha a pénzkezelési szabályzatot súlyosan megsértik.

Amennyiben a vizsgálat **bűncselekmény gyanúját** állapítja meg, köteles hatósági eljárást kezdeményezni.

Az ÁSZ ellenőrzésekről az elnök jelentést készít az OGY-nek.

15

2. Magyar Államkincstár (MÁK): 1995-től működik.

Célja: hatékony gazdálkodás a költségvetésben, azaz

- költségvetési előirányzat és szabályosság megtartása,
- a kincstári folyamatokról egységes és áttekinthető információ biztosítása.

Feladatai:

- ✓ Az államháztartás alrendszerének pénzügyi műveleteivel kapcsolatban:
 - előirányzati fedezetvizsgálat,
 - alakai, formai ellenőrzés,
 - a költségvetési szervek működéséhez, szükséges pénzforgalmi műveletek elvégzése
 - zárszámadás előkészítése,
 - finanszírozási műveletek elvégzése,

16

- Készpénzgazdálkodás,
- államadósság kezelése,
- az állami kezesség vállalása, hitelek és kötelezettségek teljesítése és nyilvántartása,
- az államadósság törlesztése,
- a kincstári körbetartozók részére.
- ✓ Az állami vagyon (= tulajdonjogát a törvény közttestületre ruhazza) kezelésével kapcsolatban a kincstári vagyongazgatóság nyilvántartást vezet
 - kincstári vagyon
 - helyi kisebbségi önkormányzatok vagyona
 - TB vagyona

A vagyonnal kapcsolatos tulajdonosi jogokat a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő (MNV) Zrt. és a minisztériumok gyakorolják.

17

A helyi önkormányzatok törvényességi felügyelete

Magyarország Alaptörvénye szerint a **Kormány a fővárosi és megyei Kormányhivatalok útján biztosítja a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletét** (34. cikk (4) bekezdés).

Felügyeleti eszközök:

- ✓ jogszabálysértő önkormányzati rendelet bírósági felülvizsgálatának kezdeményezése (32. cikk (4) bekezdés)
- ✓ törvényen alapuló jogalkotási kötelezettség elmulasztása esetén (32. cikk (5) bekezdés) aktuspótlás

18

A Kormányhivatal a törvényességi felügyeleti eljárásban vizsgálja a helyi önkormányzat:

- ✓ szervezetének, működésének, döntéshozatali eljárásának jogszerűségét;
- ✓ döntéseinek (rendelet, határozat) jogszerűségét;
- ✓ törvényen alapuló jogalkotási, közszolgáltatási kötelezettségének a teljesítését.

A törvényességi felügyelet eszközei:

- a) **Törvényességi felhívás:** jogszabálysértés esetén, legalább 30 napos határidőt kitűzve felhívja az érintett önkormányzatot annak megszüntetésére → köteles megvizsgálni és intézkedéséről / egyet nem értéséről a Kormányhivatalt írásban tájékoztatni. Amennyiben elmulasztja, a Kormányhivatal egyéb eszköz alkalmazásáról dönt.

19

- b) **A képviselő-testület összehívása / kezdeményezése:** ha a törvényességi kérdések tárgyalása a helyi önkormányzat törvényes működése érdekében indokolt.

- c) **Alkotmánybírósági / bírósági felülvizsgálat kezdeményezése:** önkormányzati rendelet Alaptörvénybe vagy egyéb jogszabályba ütközése esetén, a törvényességi felügyeletért felelős miniszter útján.

- d) **Önkormányzat határozata felülvizsgálatának kezdeményezése a Törvényszéknél:** jogszabályba ütközés esetén → a Törvényszék a határozat végrehajtását felfüggeszti, ha annak végrehajtása a közérdek súlyos sérelmével vagy elháríthatatlan kárral járna.

20

- e) **Önkormányzati határozathozatali és feladat-ellátási kötelezettség elmulasztása:** a határozat meghozatalára és a feladat ellátására való kötelezés (határidő kitűzésével).

- f) **Képviselő-testület feloszlásának kezdeményezése:** Alaptörvénnyel ellentétesen működő önkormányzat esetén a Kormányhivatal javasolja az illetékes miniszternek.

- g) **Központi költségvetésből járó támogatás visszatartásának, megvonásának kezdeményezése:** a Kormányhivatal kezdeményezheti a Magyar Államkincstárnál.

- h) **Per indítása a polgármester tisztségének megszüntetése iránt:** sorozatos törvénytárgyalás esetén.

21

- i) **Fegyelmi eljárás kezdeményezése:** a Kormányhivatal kezdeményezheti a polgármester és a jegyző ellen.

- j) **Állami Számvevőszék vizsgálatának kezdeményezése:** a Kormányhivatal kezdeményezheti a gazdálkodást érintő vizsgálat lefolytatását.

- k) **Szakmai segítségnyújtás:** a Kormányhivatal nyújtja a feladat és hatáskörébe tartozó ügyekben.

- l) **Törvényességi felügyeleti bírság:** amennyiben a Kormányhivatal felhívása ellenére a megadott határidőn belül nem tesz eleget a kötelezettségének.

22